

het centrale zenuwstelsel schijnt meer voor te komen dan aanvankelijk werd gedacht. Deze complicatie zou volledig reversibel zijn, hoewel Miller en medewerkers na een onderzoek van 80 gevallen uit de literatuur een mortaliteit van twintig procent berekenden. Complicaties van de tractus respiratorius zijn zeldzaam; wanneer deze optreden zijn ze het gevolg van een aantasting van het centrale zenuwstelsel. Het gebruik van corticosteroiden en kunstmatige beademing bij deze complicatie hebben een sterke daling van de mortaliteit bewerkstelligd.

Vergeleken met mazelen is rubeola een milde ziekte die van geringe betekenis zou zijn voor de geneeskunde, ware het niet dat het virus een verderfelijke werking op de foetale ontwikkeling kan uitoefenen. Het staat nu wel vast dat de virusinfectie in de eerste drie zwangerschapsmaanden een combinatie van congenitale afwijkingen kan verwekken: het rubeolasyndroom (cataract, doofheid, microcefalie, oligofrenie en hartafwijkingen).

Uit het oogpunt van preventie is het dus van groot belang dit ziektebeeld duidelijk te differentiëren van andere exanthematische ziekten door middel van laboratoriumonderzoek. Het bezit van een doeltreffend antigeen voor actieve immunisatie zou eveneens een grote stap voorwaarts zijn. Hiervoor is nodig het virus „in handen te krijgen”. In de laatste maanden zijn verschillende rapporten verschenen over het isoleren van het virus van rubeolapatiënten. De auteurs hebben ook een onderzoek ingesteld. Voor dit onderzoek werden rubeolapatiënten gebruikt die aan bovenvermelde klinische criteria voldeden. Voor het isoleren van het virus werd een pharynx-wat afgestreken, 5-10 ml bloed afgenomen en in sommige gevallen urine verzameld.

Voor serumonderzoeken werden gebruikt: Reconvalenscentrum van zoveel mogelijk patiënten twee tot drie weken na het optreden van het exantheem; bloeds serum van patiënten die het rubeolasyndroom vertoonden en waarbij anamnesticus was vastgesteld dat de moeder in het eerste trimester der zwangerschap aan rubeola had geleden.

De viruskweek vond plaats in niercellen van een bepaalde Zuid-Afrikaanse aap (*Cercopithecus aethiops*). In tegenstelling tot exantheemverwekkende virussen zoals mazelen, waterpokken en bepaalde stammen van het ECHO-virus, ontstonden geen cytopathologische veranderingen in de weefselkweek van het rubeolavirus. Virusvermeerderingen in de weefselcellen konden dan ook alleen indirect worden aangetoond doordat deze cellen bij contact met virussen met een cytopathologisch effect als ECHO 11 of Coxackie A9, niet werden vernietigd in tegenstelling tot controle-cultures. Rubeola positieve cultures bieden blijkbaar grote weerstand aan het indringingsvermogen van andere viruspartikels. De laboratoriumtechnieken worden uitgebreid beschreven. Uit het onderzoek is gebleken, dat de diagnose rubeola nu mogelijk is, zowel door middel van virusisolering met behulp van de keelwat en met behulp van serologische methodieken als met de conventionele neutralisatie-test met opklimmende serumverduunningen.

C. H. Bowles

Het lezen waard

Voor de huisarts is het van belang op de hoogte te blijven van de opvattingen die er ten aanzien van belangrijke problemen in Nederland bestaan. Het „Nederlands Gesprek Centrum” geeft publikaties uit, waarin deskundigen van diverse levensovertuiging deze opvattingen hebben geformuleerd. In verschillende van deze publikaties worden onderwerpen behandeld, die de medicus practicus moeten interesseren, zoals onder andere: publikatie no. 8 Conceptieregeling (2de druk); no. 13 De arbeid van de gehuwde vrouw buiten haar gezin (2de druk); no. 17 Geestelijke volksgezondheid (2de druk); no. 19 Helpen in deze tijd; no. 22 Opvoeding op het gebied der seksualiteit; no. 29 De verlenging van het leven.

Prijs f 1,50 per stuk, verkrijgbaar in de erkende boekhandel. Donateurs van het „Nederlands Gesprek Centrum” ontvangen de publikaties gratis.

Boekbespreking

Dr. L. A. Cahn. Psychiatrische problemen van de oude dag. Mouton en co., 's-Gravenhage, 1964, 243 bladzijden, prijs f 18,90.

In dit, oorspronkelijk als dissertatie uitgegeven, boek worden meer problemen besproken dan de titel zou doen vermoeden. In het eerste deel „Een inleiding tot de studie van het senium” worden vele facetten van het ouder worden belicht. Achtereenvolgens komen ter sprake: het verouderen; verleden en toekomst in het senium; de ouderdom en het probleem van de dood; lichaam en geest in het senium; tussensmenselijke verhoudingen in het senium; gezin en familie in het senium; maatschappij en senium. In deze vorm, binnen een bestek van 60 pagina's, heeft de schrijver de problematiek soms wel erg compact moeten behandelen. Wat meer uitgewerkt zou dit deel heel goed apart kunnen worden uitgegeven. Desondanks is deze inleiding bijzonder leerzaam. Belangrijk voor de huisarts zijn de gedeelten waar wordt gesproken over de vooroordelen die er heersen over de bejaarde mens.

Deel twee, „Geriatrische psychiatrie”, laat de lezer duidelijk zien hoe weinig er op dit gebied nog wetenschappelijk vaststaat. Evenals Rümke wijst de schrijver op de betekenis de organische factor niet als een statische toestand te zien: „Het is een factor van wisselend belang . . .”

In deel drie wordt het onderzoek besproken. De auteur heeft duizend ziektegeschiedenissen bewerkt van patiënten boven de 65 jaar die in de Neuropsychiatrische Kliniek van het Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam opgenomen zijn geweest. De invloed van verschillende pathogene factoren werd hierbij onderzocht: het premorbide karakter, het psychotrauma en enkele sociale factoren. Ten slotte werd ook de betekenis nagegaan van lichamelijke ziekten voor de pathogenese van de psychische afwijkingen. Het boek eindigt met een analyse van een groep van 107 patiënten, die wegens een tentamen suïcidii waren opgenomen.

Het heeft geen zin de resultaten van dit onderzoek hier uitvoerig te bespreken. Voor de huisarts is het van belang dat deze resultaten erop wijzen dat door preventie veel ellende kan worden voorkomen. Het komt mij voor dat dit boek voor huisartsen van groot belang is. Hoe schaars lectuur op dit gebied in Nederland is blijkt wel uit de literatuurlijst: van de bijna vierhonderd opgaven zijn er nog geen dertig van Nederlandse auteurs.

G. J. Bremer

Sheila Kitzinger. De beleving van het moeder worden. G. J. A. Ruys, Amsterdam, 1964. 210 bladzijden, prijs f 11,50.

Dit boek is door de uitgever, naast kookboeken, in zijn „Serie voor de vrouw” opgenomen. Het is door een Engelse vroedvrouw geschreven en bepleit naast de — in Nederland zo gebruikelijke — bevalling thuis, de zogenaamde natuurlijke baring, dat wil zeggen de baring in ontspanning door middel van de autogene training. Deze berust op het bewust voelen van spanning en ontspanning.

Het grote nut van dit boekje is, dat er op bijzonder verstandige, warme en begrijpelijke wijze wordt gesproken over de emotionele problemen van de zwangerschap, de ambivalentie van de vrouw en haar echtgenoot ten opzichte van de zwangerschap en het pasgeboren kind. De vier hoofdstukken: Psychologie van de zwangerschap; wenken voor de aanstaande vader; moeder en kind; aanpassing van de ouders, zijn in enkele uren te lezen en zullen zonder twijfel ons inzicht in de reacties van onze patiënten verdiepen.

Ook voor zwangeren is dit boek aan te bevelen. Teneinde bij de patiënte echter verwarring te voorkomen dienen wij haar er wel op te wijzen dat er een verschil bestaat tussen de ontspanningsmethode van de schrijfster en de in Nederland toegepaste zwangerengymnastiek.

H. F.